

XX Szkoła Kartograficzna, Brunów, 13-15 kwietnia

STATYSTYKA NA MAPIE

Od analiz rzeźby terenu przez generalizację zabudowy po modelowanie cen nieruchomości – jubileuszowa XX Szkoła Kartograficzna pokazała, jak wszechstronną dziedziną zajmują się jej uczestnicy. Spotkania odbywają się od ponad ćwierćwiecza, od dziesięciu lat – na Dolnym Śląsku w ramach cyklu „Główne problemy współczesnej kartografii”. Tym razem miejscem obrad był zabytkowy zespół pałacowy we wsi Brunów k. Lwówka Śląskiego.

FOT. JAN KRUPSKI

JERZY OSTROWSKI

W Szkole uczestniczyły 102 osoby, w tym 18 studentów kartografii z uniwersytetów w Warszawie i we Wrocławiu. Głównym tematem było „Zastosowanie statystyki w GIS i kartografii”. Związki między tymi dziedzinami mają bardzo długą tradycję, jednak nowoczesne technologie numeryczne, a zwłaszcza rozwój systemów geoinformacyjnych stwarzają zupełnie nowe możliwości. Odnosi się to zarówno do prezentacji na mapach prostych danych ilościowych oraz wyników analiz statystycznych struktury, korelacji i dynamiki zjawisk, jak i złożonych procedur związanych z tworzeniem i użytkowaniem baz danych przestrzennych.

Pierwszą dawkę skomplikowanych metod statystycznych zaszerwował słuchaczom dr hab. Robert Olszewski z Politechniki Warszawskiej, mówiąc o ewaluacji poprawności generalizacji na przykładzie opracowania komponentów pochodnych Bazy Danych Topograficznych. Do BDT odnosili się również dr Izabela Karsznia i dr hab. Wiesław Ostrowski z Uniwersytetu Warszawskiego, przedstawiając możliwości wykorzystania tzw. morfologii matematycznej w procesie generalizacji zabudowy.

Kilka wykładów dotyczyło kartografii przyrodniczej. Dr Małgorzata Wieczorko z Uniwersytetu Wrocławskiego i dr Bartłomiej Szypuła z Uniwersytetu Śląskiego zaprezentowali geomorfome-

tryczną analizę fragmentu Wyżyny Śląskiej z użyciem dość często stosowanego w takich badaniach wskaźnika, zwanego topograficznym indeksem pozycji (TPI – Topographic Position Index), gdzie porównuje się wysokość każdej komórki w rastrowym numerycznym modelu rzeźby terenu ze średnią wysokością określonego sąsiedztwa tej komórki.

Zupełnie innym zastosowaniem statystyki w kartografii zajęli się prof. Krystian Heffner i dr Piotr Gibas z Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. W opracowaniu „Geostatystyka w modelowaniu cen nieruchomości gruntowych” pokazali możliwości wykorzystania metod ekonometrii przestrzennej przy sporządzaniu i analizie mapy cen ofertowych nieru-

chomości gruntowych, ilustrując swój wywód przykładem powiatu żywieckiego.

Nie zabrakło referatów metodologicznych i teoretycznych. Dr Waldemar Spallek z Uniwersytetu Wrocławskiego zaprezentował rozwój graficznej prezentacji danych statystycznych od średniowiecznych prototypów poprzez początki kartografii statystycznej i jej dynamiczny rozwój w drugiej połowie XIX wieku aż po współczesne pomysłowe animacje kartograficzne. Natomiast dr hab. Jacek Paślawski z Uniwersytetu Warszawskiego przejrzyście wyłożył podstawowe zasady, których należy przestrzegać, prezentując dane liczbowe na mapach. Wystąpienie to wywołało żywą dyskusję doty-

czącą metod kartodiagramu i kartogramu. Organizatorka Szkoły prof. Wiesława Żyszkowska podsumowała debatę w lapidarnej regule: „Wielkość zjawiska pokazujemy na mapie zawsze wielkością znaków (diagramów), a więc metodą kartodiagramu, natomiast natężenie zjawiska zawsze natężeniem barwy lub desenia, a więc za pomocą kartogramu”. W programie znalazł się również interesujący, choć odbiegający od tematyki Szkoły, wykład zagranicznego gościa – prof. Imantsa G. Priede'a z Uniwersytetu Aberdeen w Wielkiej Brytanii na temat kartowania oceanu z zastosowaniem nowoczesnych pomiarów sonorycznych na potrzeby badań biologicznych głębokich mórz.

W czasie konferencji tradycyjnie odbyły się również zebrania Oddziału Kartograficznego PTG i Stowarzyszenia Kartografów Polskich. Dodatkową atrakcją była przygotowana na jubileuszową XX Szkołę wystawa (fot. na s. obok) pokazująca dotychczasowe spotkania kartografów poczynając od pierwszego (w Karpaczu w 1985 roku). Ilustracje przygotował dr Jan Krupski z Uniwersytetu Wrocławskiego.

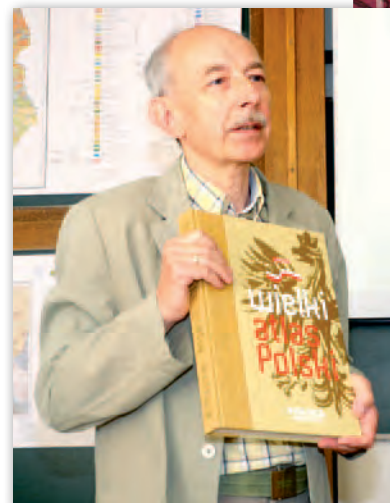
W ramach programu turystycznego uczestnicy Szkoły zwiedzili fabrykę naczyń kamionkowych w Bolesławcu, okazały pałac w Kliczkowie oraz najstarszy w regionie browar z 1209 r. w pobliskim Lwówku Śląskim.

Organizatorzy szkoły: Zakład Kartografii Uniwersytetu Wrocławskiego na czele z odchodzącą na emeryturę prof. Wiesławą Żyszkowską, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego i Oddział Kartograficzny Polskiego Towarzystwa Geograficznego, i tym razem stanęli na wysokości zadania. Pełne teksty wykładów znajdują się w publikacji pokonferencyjnej. ■

NA PÓŁCE Z KARTOGRAFIĄ

Tradycyjnie już ostatnie w roku akademickim seminarium organizowane przez Katedrę Kartografii Uniwersytetu Warszawskiego poświęcono nowościom kartograficznym, które od maja zeszłego roku ukazały się na polskim i zagranicznym rynku. Najciekawsze piśmiennictwo zaprezentował Jerzy Ostrowski (Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN). Jego zdaniem na uwagę zasługują nowości z zakresu nazewnictwa geograficznego. Godne polecenia są przede wszystkim „Teoria nazw geograficznych” Andrzeja Czernego oraz nowe wydanie „Polskiego przewodnika toponimicznego” (na forum ONZ uznanego za wzorcowy). Wśród podręcznikowych nowości, na które warto zwrócić uwagę, Jerzy Ostrowski wymienił m.in. „Geoinformację” Dariusza Felcenlobena oraz II wydanie „Wprowadzenia do kartografii i topografii”. Zauważył on także, że w podręcznikach panuje ostatnio moda na jak najczęstsze używanie w tytule

słów „geoinformacja”, „geoinformatyka” lub „geomatyka”, nawet jeśli ich treść nie jest związana z tą dziedziną. Przykładem z zeszłego roku jest „Geomatyka” Stefana Przewłockiego. W tym roku ukazał się zaś skrypt pt. „Metody i techniki badań geoinformacyjnych”, poświęcony niemal wyłącznie teledetekcji. Stosunkowo niewiele dzieje się na krajowym rynku map. Zdaniem dr. Jerzego Siwka, GUGiK, który powinien wydawać ich najwięcej, koncentruje się przede wszystkim na dodruku starych map topograficznych. O wiele aktywniejszy jest Państwowy Instytut Geologiczny. W ciągu ostatniego roku wydał on bowiem wiele nowych arkuszy map: szczegółowej geologicznej, litogenetycznej i geośrodowiskowej. Z myślą o laikach PIG opracował także 5 nowych map geologiczno-turystycznych wybranych parków narodowych. A na rynku komercyjnym wydawnictwa kojarzone z kartografią kładą coraz mniejszy nacisk na mapy. Przykładem jest „Wiel-

ki Atlas Polski” wydawnictwa Demart, który jest niemal wyłącznie reprintem wydanych już wcześniej map. Podobnie prezentują się zresztą nowości wydawnictwa Nowa Era. Wyjątkiem jest za to krakowskie wydawnictwo Compass, nakładem którego ukazał się m.in. „Atlas hydrogeoróżnorodności województwa małopolskiego” (nagrodzony przez SKP tytułem „Mapy roku 2010”).

Tekst i zdjęcie JERZY KRÓLIKOWSKI

DUŻO MAP NA MATURZE

13 maja odbył się egzamin maturalny z geografii. Jak zwykle nie zabrakło na nim zadań sprawdzających zdolności czytania map. W tym roku abiturienti zmierzili się z mapą turystyczną okolic Żywca. Na jej podstawie na arkuszu podstawowym uczniowie musieli m.in. opisać obiekty na zdjęciu ukośnym, obliczyć wysokości względne i bezwzględne oraz odległość między zadanymi punktami. Poza tym na egzaminie należało także zinterpretować kartogram prezentujący emisję SO₂ w Polsce. Na arkuszu rozszerzonym trzeba było natomiast: wyznaczyć na mapie miejsce, z którego zostało wykonane zdjęcie, nazwać metody prezentacji kartograficznej wykorzystane do oznaczenia lasów i rzeźby terenu, wyznaczyć azymut, obliczyć średnie nachylenie kolejki linowo-terenowej oraz wysokość górowania Słońca w zadanym punkcie. Poza tym w arkuszu zamieszczono także mapy prezentujące: prądy oceaniczne, państwa OPEC, występowanie malarii oraz rozmieszczenie elektrowni atomowych w Niemczech, technopolii na świecie i hut w Polsce.

JK

NAGRODY MAGELLANA ROZDANE

Najbardziej wartościowe publikacje turystyczne wydane w ubiegłym roku zostały uhonorowane nagrodami Magellana. Ich wręczenie odbyło się 12 maja podczas 2. Warszawskich Targów Książki. **W kategorii „Atlas turystyczny”** wygrała publikacja „Warszawa i okolice. Atlas miasta 1:20 000. Atlas turystyczny 1:60 000” (ExpressMap). Wyróżnienia otrzymały „Kaszuby Północne” (CartoMedia) i „Polska niezwykła XXL” (Demart). Nagrodę w kategorii **„Mapa i plan turystyczny”** otrzymała „Indian Himalaya. Trekking map 1:350 000” (terraQuest). Wyróżnienia przypadły natomiast publikacjom: „Wielkopolska mapa ochrony przyrody” (CartoMedia), „Biebrzański PN. Mapa turystyczna 1:85 000” (ExpressMap), „Londyn – miniprzewodnik z mapą 1:20 000” (ExpressMap), „Gniezno. Szlak Piastowski – plan miasta w skali 1:20 000” (Grupa CartoMedia), „Narwiański PN. Mapa turystyczna 1:50 000” (Agencja TD).

ŹRÓDŁO: RYNEK-KSIAZKI.PL, AW